NIEUWS &AUGUST

Straatkunst, energie en woede: daarom past Jean-Michel Basquiat (1960-1987) in Heerlen

Een verbeteren aan rauw, vroeg gestorven New Yorks talent

Karolien Koolis | Metropolitan 2019, 28 32

Terwijl in Fondation Vuitton in Parijs 170 schilderijen van de New Yorkse kunstenaar Jean-Michel Basquiat (1960-1987) na een succesvolle tentoonstelling zijn ingepakt, wordt een kilometers noordelijker, in Schunck in Heerlen, druk gewerkt aan de opbouw van wat de blockbusters van het jaar moet worden: *Basquiat. : The Artist and his New York Scene*.

Gezet contrast is niet mogelijk. Fondation Vuitton, het museum van de opein.hter van modeontwerpers Louis Vuitton, is een luxeparadijs aan de rand van het Bois de Boulogne en heeft een paar miljoen bezoekers per jaar. Schunck is een centrum voor kunst gevestigd in het voormalige waterschuis Schunck, een architectonische parel.tje uit de jaren dertig van de vorige eeuw, midden in het stadscentrum van Heerlen. Aantal bezoekers per jaar: 35 duizend.

Kwamen er in Parijs twee de schilderijen van Basquiat de superster, sterm Untitled (1982) de 2012 op de veiling 110 miljoen dollar opbrachtt, in Heerlen staat het werk en leven centraal van een kunstenaar twee jaar voor zijn grote doorbraak voor zijn vierde.hachtigste met Keith Haring, zijn relatie met Madonna, voor zijn samenwerking met Andy Warhol, voor de kunstenaarsvriendin in de 15 monden om de nog naste doeken steeds zijn handen vandaan te krijgen.

Jean-Michel Basquiat Kings of Egypt II, 1982

Basquiat : The artist and his New York Scene begint in de East Village in New York, het is 1979 als Jean-Michel Basquiat zijn experiment betreft in een uitgewoond pand in East 12th Street, samen met collbedoog Alexis Adler. De economie in New York ligt op zijn gat. Er is langstraal en afval, Times Square is een hoerenbuurt, de spoeten liggen op straat en de cotten knagen aan de gebouwen, omdat de ontsingsdienaren zaken maken. Het woont, op zvdoog, een 19-jarige jongen die geen geld heeft om schilderdoeken te kopen en die de muren, de keelkast, de radiator en de deuren gebruikt om op te schilderen. Basquiat, geboren in Brooklyn uit een Haïtiaanse vader en een Puerto Ricaanse moeder, is dan al een paar jaar, samen met schoolvriend Al Diaz, onder de naam SAMO© bezig een spoor van graffiti achter te laten op de muren van de stad.

SAMO©, for the so-called avant garde

SAMO©, 4 mass media mindwash

Basquiat als graffitikunstenaar SAMO©. Basel Henry Flint

SAMO©, as an alternative for foolshit.

Niemand weet dan nog wie SAMO© is, tot zijn tags ook in het trappenhuis aan East 12th Street verschijnen. Het is meer dan enorme blow-ups van de muren in dat trappenhuis dat we aan het eerste hoofdstuk van de tentoonstelling beginnen. Basquiat *before Basquiat* is de titel van dit hoofdstuk. Wat hier hangt was in 2017 voor het eerst als zelfstandige tentoonstelling te zien in het Museum of Contemporary Art Denver.

Een vergeeld velletje zuipkrpapier, daarop een tekening van een hoofd als een cirkelige start van spetters haar, en de tekst *non descript white male in his thirties*. Foto's van Basquiat, de sweater heft van zijn schoeft haalgen.hoorn, de achterste met korte dreadlocks. Vier doos bem.beschilderde sweaters, notitieboekjes met aantrotten tot verhalen, een foto van Basquiat en Adler, een kaartje voor de onderste plank een televisie, *George Bush wenst in* heeft een installatie over de koude oorlog. Fotokopietjes waar overheen is gecchedeerd, de Amerikaanse vlag.

De collectie, allenomig uit het appartement van Alexis Adler, heeft een opmerkelijke voorgeschiedenis. Al dook in 2014 was het eerst op in een catalogus van veilinghuis Christie's. Aan de Amerikaanse poststraten was het er nu kandy, de orkaan die driemaal de downtown New York blank zette, dozen met schetsen en aantekeningen had groot die lijma dertig jaar in een kasblikin hadden gebleven, en hoe bij het openen ervan haar jaar met Basquiat weer tot het leven bleam. Dat in feite's had gevonden die er van bewust had gemaakt, en dat er maanden bezig was geweest om een stuk munt uit te maken waarop bij had gecchilderd - het zou een van de topstukken op de veiling worden.

De erven van Basquiat spanden een.inclusaak aan en eisten een miljoen dollar van Christie's - de werken waren niet door hen geauthenticeerd, en Christie's had tovretenning moeten vragen om Basquiats heirlies te gebruiken in de catalogus. De veiling ging toch door, twee deze de Basquiat Estate geauthenticeerde werken werden verkocht, de online veiling van het archief van Adler werd uitgesteld en toen afgeblazen. De publiciteit bereikte de conservator van het Museum of Contemporary Art Denver, en drie jaar later was de tentoonstelling *Basquiat before Basquiat* een feit. Aan de authenticiteit van alles.en.heel twijfelt overigens niet meer gevraghid sinds kunsthistorici en Basquiat biograaf Dieter Buchhart het 'de mening hielt in Basquiats oeuvre noemde.

Basquiat in zijn appartement, 1981. Basel Henry Flint

Te dat stelt iets voor jullie", maakte de historicus en curator Fabian de Klee aan Uwe ter Haar, in de tijd artistiek directeur van Schunck. Hij had in *The New York Times* een interview met Adler gelezen waarin er vertelde over de op handen zijnde tentoonstelling. Cynthia Jordens, hoofdconservator van Schunck, besmert in Adler's na nog goed: 'Dat stak vindigt met Adlers werk dat de collectie zo veel mogelijk mensen bereikt. Ik las dat als een open uitnodiging om de tentoonstelling hierheen te halen, en heb meteen contact gezocht.'

Dat werk van Jean Michel Basquiat een keer naar Heerlen zou komen, was al jaren een mooie wens. Jordens moest hem 'een passende figuur voor Schunck' graffiti en straatcultuur horen bij Heerlen sinds de taal in de jaren zeventig deur de sluiting van de mijnen in een vrije val belandde. Niet dat je de Basquiat, het plein waaraan Schunck gevestigd is, nou helemaal kunt vergelijken met de East Village in New York, maar toch: ook hier was hoge werkeloosheid en bergtaal en drugs en prostitutie. Een ideale voedingsbodem voor een subcultuur.

In oktober 2017 stapte Jordens op het vliegtuig om de opening in Denver bij te wonen. Daar liep Adler, er droeg de glasoveral gooden jas waarin er op een avond op de bank in Aix was gevallen. Toen ze er walden werd, merkte er dat Basquiat de rug had beschilderd. Jordens: 'Ik vond het indrukwekkend, en ook bijna te persoonlijk. Het was nog steeds haar jas, en niet een kunstwerk.'

Ook De Klee ziet de collectie van Adler als de ontbrekende schakel in Basquiats oeuvre. 'Je ziet hier het werk van een opvolgende jongeknnenaar, op zoek naar zijn stem. Als je zijn teksten leest, snap je dat hij zoek heeft gevogd dat hij nog heeft te schrijven dan schilder wilde worden. Hij heeft alles uitgeprobeerd, van klankset spelen tot installaties maken en performances opvoeren. Het leuke van dat onderzoek is dat je al eerst met van de bemerkenswaardige elementen waarmee hij later bevroemd zal worden: de krone, de zwarte maskers, de nothypoppers die kleine kinderen ook tekenen, de scherpe observaties over racisme, de collages van fotokopieën, de energie en de woede.'

Hoe komt het toch dat Basquiat *de laatste jaren* zo in de belangstelling staat? In 2017 en 2019 gingen drie nieuwe documentaires over hem in premiere. En algemen van de tentoonstellingen in Schunck en Fondation Vuitton zijn er nog jaar ook een grote overzichtstentoonstelling, *Boom for Real*, een samenwerking tussen Schirn Kunsthalle in Frankfurt en The Barbican in Londen.

Zou dat ook allemaal zijn gebeurd als Untitled in met 2017 niet voor 110 miljoen dollar was afgehamerd? Of speelt er meer mee?

Ja, zegt Jordens. 'Met het opnieuwkeren van de witte dominantie in de westerse kunst komt ook de herinnering aan die ene kunstenaar weer werk bouwed verwijderingen uit naar zo'n tijme.'

Ja, zegt ook De Klee. 'In sommige kringen in New York bevert een zeker heimwee naar de jaren tachtig, toen de stad nog niet onbetaalbaar en aangekacht was. Het wordt nu minchen gerenoumiteerd, maar meteen verdangen terug naar de tijd dat de stad nog gevaarlijk was en vies en awantroetlijk. En in die stad, – althans, in de kunstscene van die stad, was Basquiat een van de 'dezeriffigures.'

Goed idee was de tentoonstellingsmakers, om het appartement in East 12th Street ook weer te verkiaren, de straat op met een serie foto's van SAMO©, tags, en dan door naar Times Square, in die tijd bestempeld als 'the deadest block of America' - vies dus, en ongunst. Hier doet Basquiat de ervaren van 1980 meer aan de legendarische *Times Square Show*: vier verdiepingen in een voormalig hoerhotel met videokunst, tekenings, performances, foto's, muziek. De show was 24 uur per dag open en op de begane grond kon je werk voor een habbelkrats kopen. Het was een anti-establishmentshow van een nieuwe artistieke beweging: niet abstract of conceptueel maar gefrigureerd. Er deden bekende kunstenaars mee, van sommigen zouden we nooit meer horen, anderen werden groot: Keith Haring, Kenny.rad Van Goldin, regisseur Jim Jarmusch, beeldend kunstenaar Jenny Holzer.

Basquiat in een performance Basel Henry Flint

In Schunck hangen vijftig werken van diverse kunstenaars uit de *Times Square Show*. Speelde Basquiat er nog een marginale rol, een half jaar later kreeg hij een hele wand in de tentoonstelling New York New Wave in PS1 in Queens, en was zijn naam definitief gevestigd.

Basquiat : The Artist and his New York Scene gaat de draad weer op in 1982. In dat jaar neemt de Bottendaanse fotograaf en galeriehouder Marion Boers het vleugeltje naar New York. Er heeft kunstenaarssportretten gemaakt voor Museum Boijmans Van Beuningen, en ruin een kennis uit New York heeft er gehoord over een jonge kunstenaar die een atelier heeft gekregen bij een soortzaals van de New Yorkse galeriste van Annina Nosei. Hij schijnt fantastisch te zijn.

Met een handrecorder en een kriea camera stapt er op een middag binnen in de galerie. Nosei had haar van tevoren gewaarschuwd: je hoeft wel een tijd met hem uitgeweten, maar dat is het bekent niet dat hij er ook zal zijn.

Twee.naieve ontmoeting', noemt Boers haar met met Basquiat. 'Hij had een enorme energie. Hij kletsgraleerde heem, hij hield vaak handen en voeten in de verf en maakte de beste.ste.ste kroontjes in zijn schilderijen, en naar wie zijn beroemde werk Hatching / Ax verwijst. Ik verwijde over jazz en nonsmoke nature van muzikanten die ik met hem. Maar allemaal heel.speels. Op een gegeven moment pakte hij een bezem en begon te schilderen. Zo terloopse en energetic. Ik had hij hem het idee: alle geluden en indrukken en talen en stoeken die hij op muziek en in het opprongen, moeten zo snel mogelijk op het doek.'

Een duizelingwekkende hoeveelheid van duizend schilderijen en tweeduizend tekeningen heeft jean Michel Basquiat in kleine tien jaar tijd gemaakt. Met vier schilderijen uit 1982 en 1983 vindigt de tentoonstelling in Heerlen. Terugblikend is het onmeetelijkaar dat op de opening van zijn eerste tentoonstelling in Nederland, in 1985 in galerie Delta in Rotterdam, maar vijftig man allenwezen.

Vijf jaar later overleed Basquiat aan de gevolgen van een overdosis. Hij was, zoals fabian de Klee het verwoordt, 'opgevroren door de kunstwereld'.

Basquiat : The Artist and his New York Scene, 12m 2 juni 2019, Schunck, Heerlen.

Heel Nederland schakelt om
Jij ook?
eneco